SERBEST MUHASEBECİ, SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİR VE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLERİN SUÇ GELİRLERİNİN AKLANMASI VE TERÖRÜN FİNANSMANI İLE MÜCADELEDEKİ YÜKÜMLÜLÜKLERİ

ORDU S.M.M.M.O

Faruk MUTLU
Vergi Müfettişi
Mali Suçları Araştırma Kurulu
Yükümlülük Denetimi Şube Müdürü Vekili

Ordu SMMM Odası Yayınları
Bilgi Bankası Cep Kitapları
04

Ordu SMMM Odası Adına
SMMM Ertuğrul YÜKSEL

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
SMMM Mehmet Ender SÖNMEZ

Dizgi-Düzenleme
Murat Bayburtluoğlu

Yayın Türü
Ordu SMMM Odasının
6 Ay Süreyle Çıkan Ücretsiz Yayındır.

Baskı
Hasan ARMAN

ARMAN OFSET
Tlf.: 0 362 435 36 01
19 Mayıs Mh. Kışla Sk. No:10
İlkadım / SAMSUN
www.armanofset.com.tr

Baskı Tarihi
Şubat 2014

Not: Bilgi Bankası Cep Kitaplarında yer alan yazılarda ileri sürülen görüşler yalnızca yazarlarına aittir. Yayıncı kuruluş Ordu SMMM Odasını bağlamaz.

SUNUŞ

Muhasebecilik mesleğinin başlangıç noktası ile bugününü yan yana koyduğumuzda meslek mensuplarının tarih yazdığına tanık oluyoruz.

Kimsenin bir birine saygı duymadığı örgütlenmenin olmadığı günlerden, haksız rekabeti haklı rekabete çevirmek için mücadele eden, etik ilkeleri ortaya koyan ve mesleki gelişim konusunda; Tek Düzen Muhasebe Sistemini, Enflasyon Muhasebesini ve bu günlerde yeni TTK ile yaşamımıza giren Uluslararası Muhasebe ve Denetim Standartlarını öğrenen ve uygulayan bir meslek örgütüyüz.

Bu sebepledir ki meslek mensuplarımız tarih yazmaktadır. Odalarımız tarih yazmaktadır. TÜRMOB tarih yazmaktadır. Kimsenin bu başarıları küçümsemeye, dudak bükmeye hakkı yoktur.

Muhasebe mesleğinin diğer meslek gruplarını kıskandırırcasına gelişimini ve kök salarak yükselişini, meslek mensupları başta, toplumun bütün kesimlerine anlatmanın sorumluluğu ve heyecanını duyuyoruz. Hazırlamış olduğumuz "Bilgi Bankası Cep Kitapları" ile meslek camiamıza ve diğer meslek guruplarına da katkı sunmak, vergisel ve muhasebesel sorunlarını irdelemek ve sorumlulukları ortaya koymak gayretindeyiz.

Meslek Mensuplarımıza "Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir Ve Yeminli Mali Müşavirlerin Suç Gelirlerinin Aklanması Ve Terörün Finansmanı İle Mücadeledeki Yükümlülükleri" kapsayan bu kitap ile katkı sunmak istedik. Bu kitabın hazırlanması konusunda bize vakit ayıran değerli üstad, Mali Suçları Araştırma Kurulu Yükümlülük Denetimi Şube Müdür Vekili Vergi Müfettişi Faruk Mutlu' ya ve "Bilgi Bankası Cep Kitapları" düşüncesini üreten ve bunu başarı ile sürdüren Oda Sekreterimiz Bahadır Baş'a teşekkürü bir borç biliyorum.

Kitabın, meslek camiamıza ve uygulamacılara faydalı olmasını diliyorum.

Ertuğrul YÜKSEL
Ordu SMMM Odası Başkanı

ÖNSÖZ

Bilginin büyük öneme sahip olduğu bir çağı yaşıyoruz. Bu çağda tek başına bilgiye sahip olmakta yetmiyor. Elde edilen bilginin raporlanması ve amaca uygun olarak kullanılması da ayrı bir öneme sahip. Mesleğimiz güncel bilgiye ve bu bilginin bir sonucu olarak üretilen raporlara dayanmaktadır.

Bir başka ifade ile gelişen teknolojiler ve üretilen değerler ile bilginin bir güç olduğu tartışmasız konulardandır. Bilgi, gelişen teknolojiye paralel olarak şekil ve boyut değiştirmiştir. Nasıl yani? Sorusunun cevabı ise. Kitaplarda, dergilerde bulunan bilgi, teknoloji ile görsellik, hız ve kaynak çeşitliliği yaratmıştır.

Bu süreçte, "bir bilgi bombardımanı" ile karşılaşan meslek mensubu ise kurumsallaşamamanın yarattığı sancı ile bürolarda yalnızlaşmaktadır. Tam da bu nokta da Ordu SMMM Odası olarak yalnızlık hisseden meslektaşımıza dergi ile sirküler kitabı ile sms ile, mail ile destek olmak, ortak sorunlara ortak yaklaşımlar getirmek amacındayız.

Elimizdeki bu çalışma meslek mensuplarının sorumluluklarına, kayıt dışılık ile mücadelede ki fonksiyonunu ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu çalışma ile meslek mensubunun savunma sistemine destek olmak hedeflenmiştir.

"Bilgi Bankası Cep Kitapları" serisini; Mali Suçları Araştırma Kurulu Yükümlülük Denetimi Şube Müdür Vekili, Vergi Müfettişi Faruk Mutlu **ile sürdürüyoruz. Kendisine katkıları için teşekkür ediyorum. Ayrıca bu kitabın hazırlanmasında büyük emekleri olan sayın Basın Yayın Komisyonu Başkanı Tuğrul Odabaş'a da ayrıca teşekkürlerimi sunuyorum.**

Bilginin ve sevginin paylaşıldıkça çoğaldığına inanıyoruz. Bu düşüncelerle siz değerli meslektaşlarımızın beğeni ve takdirlerini toplayacağına inandığımız **"Bilgi Bankası Cep Kitapları - 4"** numaralı bu kitabı; Mali Suçları Araştırma Kurulu Yükümlülük Denetimi Şube Müdür Vekili, Vergi Müfettişi Faruk Mutlu tarafından hazırlanan "**Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir Ve Yeminli Mali Müşavirlerin Suç Gelirlerinin Aklanması Ve Terörün Finansmanı İle Mücadeledeki Yükümlülükleri**" isimli eser oluşturuyor.

Kitabın meslek camiamıza ve uygulamacılarına faydalı olmasını diliyorum

Bahadır BAŞ
Ordu SMMM Odası Sekreteri

ÖNSÖZ

Birçok suçun kaynağında yatan temel saikin gelir elde etme arzusu olduğu göz önüne almdığında; hapis ve para cezası gibi geleneksel yaptırımların suç işleme motivasyonunu kıramadığı görülmüştür. Mücadelede etkinliği sağlamak ve caydırıcılık bakımından ayrı bir suç ve cezalandırma yaklaşımı gündeme gelmiştir. Aklama suçunun, bu suça konu malvarlığı değerlerinin elde edildiği suçtan (öncül suçtan) ayrı bir suç olarak sayılmasındaki asıl amaç; suç gelirlerinden yararlanan kişileri bu gelirlerden mahrum etmek suretiyle, kazanç elde etmek amacıyla işlenen suçların engellenmesidir.

Aklama suçu ile mücadelede uygulanan tedbirler, "bastırıcı tedbirler" ve "önleyici tedbirler" olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bastırıcı tedbirler daha çok, bir suç işlendikten sonra suç ve suçluları ortaya çıkarmak ve cezalandırmak amacıyla alınan tedbirlerdir. Önleyici tedbirler ise, herhangi bir suç oluşmadan önce suç işlemek kastı ile hareket edenleri caydırıcı nitelikte tedbirlerdir. Önleyici tedbirleri, sağlık alanında sıkça duyduğumuz "önleyici hekimlik" tanımlamasına benzetebiliriz.

Mevzuatımızda önleyici tedbirler kapsamında yer alan bazı "yükümlülükler" düzenlenmiş olup, söz konusu yükümlülükleri yerine getirmek zorunda olan kişi, kurum ve kuruluşlar ise "yükümlü" olarak tanımlanmıştır. Yükümlü tanımına, finansal ve finansal olmayan birçok kuruluş ile bazı meslek mensupları dahildir. Söz konusu meslek mensuplarından birisi de, serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavirlerdir. Yükümlülükler mevzuatta altı başlık altında toplanmakla birlikte özellikle ikisi bu mücadelenin olmazsa olmazlarındandır. Bunlar müşterinin tanınması/kimlik tespiti ve şüpheli işlem bildirimi yükümlülükleridir.

Aklama suçunun önlenmesi ve incelenmesi konularında görevli birim Maliye Bakanlığı içinde doğrudan Bakana bağlı kurulan Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) dur. MASAK, faaliyetlerini 18.10.2006 tarihine kadar 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanuna göre, bu tarihten itibaren ise 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanuna göre yürütmektedir.

Biz bu çalışmamızda yükümlülükler konusunu serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavirler özelinde ele almaya çalıştık. Bununla birlikte, suçun ortaya çıkış nedenlerine, tanımına, kavramsal boyutuna ve uluslar arası dayanaklarına da yer vererek bir bütünlük oluşturulmak istenilmiştir.

Çalışmanın meslek mensuplarına yararlı olmasını dilerim.

Faruk MUTLU
Vergi Müfettişi
Mali Suçları Araştırma Kurulu
Yükümlülük Denetimi Şube Müdürü Vekili

FARUK MUTLU

ÖZGEÇMİŞ

23Mart 1967 yılında Tokat'ın Erbaa ilçesinde doğdu. İlk, orta ve lise tahsilini Erbaa'da tamamladıktan sonra, 1992 yılında Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Maliye Bölümünü bitirdi. 1998 yılında ise aynı Üniversitede yüksek lisansını tamamladı. 1992 yılında Vergi Denetmen Yardımcılığına, 1995 yılında Vergi Denetmenliğine ve 2011 yılında ise Vergi Müfettişliğine atanmış olup, 1998 yılından itibaren Mali Suçları Araştırma Kurulunda görev yapmaktadır. 2007 yılından itibaren Yükümlülük Denetimi Şube Müdürü Vekili olarak görev yapan Faruk MUTLU evli ve bir çocuk babasıdır.

Vergi ve aklama suçuna ilişkin mevzuat kapsamında yayımlanmış kitap, makale ve beyanname düzenleme rehberleri bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

1. Suç Geliri, Aklama Suçu ve Terörün Finansmanı Suçu Kavramları **14**

1.1 Suç Geliri 14

1.2 Aklama Suçu 15

1.3 Terörün Finansmanı Suçu 17

2. Aklama ve Terörün Finansmanı Suçu ile Mücadelede Yükümlülerin Yeri ve Önemi **17**

3. Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Amacıyla Belirlenen Yükümlüler **19**

4. Meslek Mensuplarının Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörün Finansmanı ile Mücadeledeki Yükümlülükleri **20**

4.1 Müşterinin Tanınması 22

4.1.1 Kimlik Tespiti 23

4.1.1.1 Kimlik Tespitinin Tanımı 24

4.1.1.2 Kimlik Tespitini Gerektiren İşlemler 24

4.1.1.3 Kimlik Tespiti Kapsamında Yapılacak İşlemler 28

4.1.2 Gerçek Faydalanıcının Tanınması ve Tüzel Kişilere Özel Dikkat Gösterilmesi 31

4.1.3 Müşteri Durumunun ve İşlemlerin İzlenmesi 32

4.1.4 İşlemin Reddi ve İş İlişkisinin Sona Erdirilmesi 32

4.1.5 Basitleştirilmiş İşlemler 33

4.2 Şüpheli İşlem Bildirim Yükümlülüğü 34

4.2.1 Şüpheli İşlemin Tanımı 34

ORDU SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI

1990

4.2.2 Meslek Mensuplarının Faaliyetleri Kapsamında Şüpheli İşlemler 36
4.2.3 Şüpheli İşlem Bildiriminde Usul ve Esaslar 38
4.2.4 Şüpheli İşlem Bildiriminde Bulunanların Korunması 39
4.3 Şüpheli İşlem Bildiriminde BulunulduğununAçıklanmaması Yükümlülüğü 40
4.4 Bilgi ve Belge Verme Yükümlülüğü 40
4.5 Muhafaza ve İbraz Yükümlülüğü 41

5. Yükümlülük Denetimleri ve Yükümlülük İhlalinde İdari ve Adli Cezalar 41
5.1 Yükümlülük Denetimi 41
5.2 Yükümlülük İhlalinde İdari ve Adli Cezalar 42
5.2.1 Yükümlülük İhlalinde İdari Cezalar 42
5.2.2 Yükümlülük İhlalinde Adli Cezalar 43

6. Sonuç 44

SERBEST MUHASEBECİ, SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİR VE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLERİN SUÇ GELİRLERİNİN AKLANMASI VE TERÖRÜN FİNANSMANI İLE MÜCADELEDEKİ YÜKÜMLÜLÜKLERİ(*)

Giriş

Dünyada başta uyuşturucu kaçakçılığı olmak üzere organize suç örgütlerinin faaliyetlerinin artması, bu örgütlerin elde ettikleri gelirlerin de büyük tutarlara ulaşmasına neden olmuştur. Ancak, büyük tutarlardaki suç geliri, suç örgütleri açısından yeni suçlar için finansman, zenginlik ve güç sağladığı kadar, yakalanmalarına ve bu güç ve zenginliklerinin ellerinden alınmasına yol açabilecek bir tehlikedir de. Zira suç örgütleri elde ettikleri gelirleri kullanabilmek için kamu otoritelerinin dikkatini çekmeden kaynağıyla bağlantısını koparmak, gizlemek veya yasal yollardan elde edilmiş gibi göstermek zorundadırlar.

İşte suçluların veya doğrudan suça bulaşmamış kişilerin suçtan elde edilen gelirleri yasal bir görüntü kazandırarak sisteme sokma çabası literatüre yeni bir suç tanımı olan "aklama suçu"nu kazandırmıştır.

Aklama suçuyla ulusal ve uluslar arası düzeyde mücadele etmek için politika ve standartlar üreten öncü bir kuruluş olarak 1989 yılında G-7 ülkeleri tarafından Mali Eylem Görev Gücü (Financial Action Task Force-FATF) kurulmuştur. FATF tarafından suç gelirlerinin aklanması ile mücadeleye yönelik olarak 1990 yılında yayımlanan 40 Tavsiye Kararı, ülkelerin mevzuatlarını oluşturmasında ve uygulamasında rehberlik etmektedir. Söz konusu kararlar üye ülkeler açısından "tavsiye" olarak tanımlansa da dolaylı yoldan zorunluluk taşımaktadır. Çünkü, FATF üye ülkeler nezdinde yaptığı uzaktan ve yerinde denetimlerle ülkelerin söz konusu tavsiyelere uyum durumunu tespit etmekte ve değerlendirmektedir. Değerlendirme sonucu uyumsuzluğun derecesine göre ülkeleri kara listeye almaya

kadar gidecek yaptırımlar uygulayabilmekte ve bu listeyi uluslar arası kamuoyuna açıklamaktadır. Bir ülkenin böyle bir yaptırımla karşılaşması, o ülkenin mali kurumlarının, ticari firmalarının ve vatandaşlarının uluslar arası ilişkilerde sıkıntılar yaşamasına ve daha fazla bürokratik işlemle karşılaşmalarına neden olmaktadır.

FATF, 11 Eylül 2001 tarihinde ABD'de gerçekleştirilen terör saldırılarının ardından sadece aklama ile mücadeleye yönelik tedbirler geliştirmek şeklinde belirlenen misyonunu terörün finansmanıyla mücadeleyi de kapsayacak şekilde genişletmiştir. Bu kapsamda 2001 yılında, aklama suçunun önlenmesine ilişkin tedbirler öngören 40 tavsiyesine, terörün finansmanı ile mücadeleye yönelik 8 özel tavsiyeyi ilave etmiş ve 2004 yılında da 9 uncu özel tavsiyeyi kabul etmiştir. 2012 yılında ise söz konusu 40+9 tavsiye kararı revize edilerek 40 Tavsiye Kararı altında toplanmıştır.

Türkiye FATF'e 1991 yılında üye olarak bu mücadelenin içinde olduğunu beyan etmiş ve bunun bir sonucu olarak 19.10.1996 tarih ve 22282 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun (4208 sayılı Kanun) ile "aklama suçu" kavramı ilk kez hukuk sistemimize girmiştir. Yaklaşık 8 yıllık bir uygulama sonucunda söz konusu suç, 12.10.2004 tarih ve 25611 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 282 nci maddesinde yeniden düzenlenerek, Türk Ceza Kanununa aktarılmıştır. Ancak, Türk Ceza Kanununda yalnızca suç ve suçun cezai müeyyidelerine yer verilmiş olup, suçun önlenmesi ve incelenmesine ilişkin usul ve esaslar yönünden 4208 sayılı Kanunun ilgili maddelerinin uygulanmasına

---

(*) Bu yazıdaki görüşler yazarın şahsi görüşleri olup, çalıştığı kurumu bağlamaz. Çalıştığı kurum veya yaptığı görevle ilişki kurulmak suretiyle herhangi bir şekilde kullanılamaz.

[1] Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu, Faruk ELİEYİOĞLU, Saygın GÖKÇE, MASAK Yayın No:18, s.vii

devam edilmiştir. Bilahare, 18.10.2006 tarih ve 26323 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun (5549 sayılı Kanun) ile aklama suçunun önlenmesine ve incelenmesine ilişkin usul ve esasları yeniden düzenlenerek, 4208 sayılı Kanunun aklama suçuna ilişkin hükümleri 5549 sayılı Kanun kapsamına alınmıştır.

Gerek 4208 sayılı Kanun, gerekse 5549 sayılı Kanun ile aklama suçunun önlenmesi ve incelenmesi konularında Maliye Bakanlığı içinde doğrudan Bakana bağlı bir birim olarak kurulan Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) görevlendirilmiştir. Diğer taraftan, 5549 sayılı Kanun ile terörün finansmanının önlenmesi kapsamında veri toplamak, şüpheli işlem bildirimlerini almak, analiz etmek ve değerlendirmek görevi de MASAK'ın görevleri arasında sayılmıştır.

1. Suç Geliri, Aklama Suçu ve Terörün Finansmanı Suçu Kavramları

4208 sayılı Kanunda "karapara" ve "karapara aklama suçu" olarak yer alan tanımlar, 5237 sayılı Kanunun 282 nci maddesinde "suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri" ve "suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu" şeklinde tanımlanmıştır. Biz makalemizde kısaca "suç geliri" ve "aklama suçu" kavramlarını kullanacağız.

1.1 Suç Geliri

"Suç geliri" tanımındaki "suç" un kapsamı konusunda ülkeden ülkeye değişen yaklaşımlar mevcuttur. Bu yaklaşımlar genellikle 3 başlık altında toplanmaktadır.

-Liste yöntemi,

-Eşik yöntemi,

-Tüm suçlar yöntemi.

Liste yönteminde, aklamaya konu olabilecek gelirlerin elde edilebileceği suçlar tek tek sayılmakta olup, 4208 sayılı Kanunda bu yöntem benimsenmiştir. Örneğin, 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 403 üncü maddesindeki uyuşturucu madde kaçakçılığına ilişkin fiilin veya 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 359 uncu maddesinin (b) fıkrasındaki sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenleme veya kullanma fiilin işlenmesi suretiyle elde edilen para veya para yerine geçen değerler karapara olarak tanımlanmıştır.

Eşik yönteminde, belli bir ay/yıl ve üstü hapis cezasını gerektiren suçlar kapsama alınmakta olup, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 282 nci maddesinde bu yöntem benimsenmiştir. Buna göre suç geliri, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini ifade etmekte olup (5549 sayılı Kanun Madde 2/1-f) burada bahsedilen suçun alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suç olması gerekmektedir.

Tüm suçlar yönteminde ise herhangi bir kısıtlama olmaksızın genel veya özel ceza kanunlarında yazılı tüm suçlardan elde edilen gelirler suç geliri olarak tanımlanabilmektedir.

1.2 Aklama Suçu

Aklama suçu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 282 nci maddesinde şu şekilde tanımlanmıştır.

Alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini,

-Yurt dışına çıkarmak veya,

-Bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tabi tutmaktır.

Aklama suçunu işleyen kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

Bu suçun işlenmesine iştirak etmeksizin, bu suçun konusunu oluşturan malvarlığı değerini, bu özelliğini bilerek satın alan, kabul eden, bulunduran veya kullanan kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Gelir elde etmek amacıyla işlenen suçlarla mücadelede salt hürriyeti bağlayıcı cezalar yetersiz kalmakta, hapis cezası ile cezalandırılmalarına rağmen suç gelirlerinden mahrum edilemeyen suçlular, ekonomik olanakları da kullanarak suç işlemeye devam etmektedirler. Bu nedenle, aklama suçunda hürriyeti bağlayıcı cezalar yanında müsadere hükümlerine de yer verilmiştir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 55 inci maddesine göre, suçtan elde edilen menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançların müsaderesine karar verilmektedir. Müsadere konusu eşya veya maddi menfaatlere el konulamadığı veya bunların merciine teslim edilmediği hallerde, bunların karşılığını oluşturan değerlerin müsaderesine hükmolunur.

---

[2] 26.06.2009 tarih ve 5918 sayılı Kanunun 5 inci maddesi ile değişmeden önce alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri.

[3] Faruk MUTLU, Aklama Suçu ile Mücadelede Önleyici Tedbirler, Vergi Raporu Dergisi, Sayı:110, Kasım 2008, s.58

1.3 Terörün Finansmanı Suçu

6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun 3 üncü maddesinde fon sağlanması ve toplanması yasak olan fiiller şu şekilde sayılmıştır.

a) Bir halkı korkutmak veya sindirmek ya da bir hükümeti veya uluslararası kuruluşu herhangi bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya zorlamak amacıyla, kasten öldürme veya ağır yaralama fiilleri,

b) 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında terör suçu olarak kabul edilen fiiller,

c) Türkiye'nin taraf olduğu1999 tarihli Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmenin ekinde yer alan 9 adet Sözleşme ve Protokollerde yasaklanan ve suç olarak düzenlenen fiiller.

6415 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinde ise, Kanunun 3 üncü maddesi kapsamında suç olarak düzenlenen fiillerin gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek belli bir fiille ilişkilendirilmeden dahi bir teröriste veya terör örgütlerine fon sağlanması veya toplanması terörün finansmanı suçu olarak tanımlanmış olup, bu suçu işleyen kişi, fiili daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

2. Aklama ve Terörün Finansmanı Suçu ile Mücadelede Yükümlülerin Yeri ve Önemi

Yukarıda yaptığımız aklama suçu tanımına yeniden dönersek aklama *suçu; "…..suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini…….. gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla* ***çeşitli işlemlere tabi tutmaktır."***

Görüleceği üzere tanımda, aklama suçunun işleniş maksadma –suçun işlenme kastına- yer verilmiş olup, suçun işleniş şekilleri tek tek sayılmak yerine "çeşitli işlemlere tabi tutmak" şeklinde genel bir ifade kullanılmıştır. Dolayısıyla, suçtan elde edilen gelirin tanımda yer alan kasıt ile tabi tutulduğu bütün işlemler aklama suçunu oluşturmaktadır.

Bu işlemlere örnek vermek gerekirse;

- Suç geliri bankacılık yoluyla başka bir kişiye gönderilerek sahibi değiştirilebilir veya çeşitli bankacılık işlemlerine tabi tutularak veya sermaye piyasasında gerçekleştirilecek bir dizi işlemle bankacılık işlemlerinden veya sermaye piyasası işlemlerinden elde edilmiş meşru gelir gibi gösterilebilir, böylece suçtan elde edilen gelir yasa dışı kaynağından uzaklaştırılarak kaynağı konusunda izah edilebilir bir görüntüye kavuşturulabilir.

- Suçtan elde edilen gelir yetkili müesseseler kullanılarak başka bir para birimine dönüştürülebilir.

- Yüksek değerli gayrimenkul, taşıt, altın, mücevher, antika veya sanat eseri alınarak ve tekrar satılarak meşru bir yolla elde edilmiş gelir gibi gösterilebileceği gibi bu malların satış fiyatı olduğundan yüksek gösterilerek aradaki fark da suç gelirinin aklanmasında kullanılabilir.

-Ticari faaliyetlerden hasılat elde edilmediği veya düşük hasılat elde edildiği halde yüksek hasılat gösterilerek ve bu hasılat yasal defter ve belgelere intikal ettirilerek suçtan elde edilen gelir, yasal ticari faaliyetlerden elde edilmiş gelir gibi gösterilebilir.

Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. Görüleceği üzere, suçlular suç gelirlerini aklamak için çeşitli sektörlerde veya faaliyet alanlarında işlem yapma ihtiyacı duyarlar ve bu sektör veya faaliyet alanlarında çalışanlar bilmeyerek aklama suçuna aracılık edebilirler.

---

[4] 16.02.2013 tarih ve 28561 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır

Yine kişiler yasadışı veya yasal yollardan elde ettikleri gelirleri yasadışı bir amaçla, terörün finansmanı amacıyla teröristlere veya terör örgütlerine göndererek terörün finansmanı suçunu işleyebilirler. Burada aklama suçundan farklı olarak, terörün finansmanında kullanılan fon yasal yollardan elde edilmiş bir gelir de olabilir. Bir başka ifadeyle, terörün finansmanında, fonun elde edildiği kaynaktan ziyade fonun kullanıldığı amaç önem kazanmaktadır.

Suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanı sürecinde, bilmeyerek aracı olarak kullanılma ihtimali bulunan kişi, kurum ve kuruluşlar "yükümlü" tanımı kapsamına alınarak bu yükümlülere yönelik bazı "yükümlülükler" getirilmiştir. Böylece, söz konusu yükümlülerin aklama ve terörün finansmanı suçu ve bu suçlarla mücadelede konusunda bilinçlendirilmeleri ve farkındalıklarmm artırılması amaçlanarak "önleyici" bir fonksiyon üstlenmeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Nitekim, yükümlülerce yerine getirilmesi öngörülen "yükümlülükler" konusu aklama ve terörün finansmanı suçu ile mücadelede "önleyici tedbirler" olarak nitelendirilmektedir.

3. Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Amacıyla Belirlenen Yükümlüler

Yükümlüler, 5549 sayılı Kanunun 2/1-d maddesinde faaliyet alanları itibariyle belirlenmiş olup, asıl olarak Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelikte (Tedbirler Yönetmeliği) 25 grup altında toplanmıştır. Ayrıca, Kanunun 2/1-d maddesinde yeni yükümlülerin belirlenmesine yönelik olarak Bakanlar Kuruluna yetki verilmiştir.

Tedbirler Yönetmeliğinde sayılan yükümlüleri finansal kuruluşlar ve finansal olmayan kuruluşlar olmak üzere iki başlık altında toplayabiliriz. Finansal kuruluş tanımı içinde yer alan yükümlüler; sahip oldukları bazı teknolojik imkanlar, gerçekleştirdikleri işlemlerin çeşitliliği, sınır

[3] 09.01.2008 tarih ve 26751 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

ötesi hizmet verebilmeleri ve işlemlerin hızı gibi avantajlar nedeniyle diğer yükümlülere göre daha riskli olduklarından, yerine getirmek zorunda oldukları yükümlülükler de daha kapsamlıdır.

Finansal kuruluşlara örnek olarak; bankalar, sermaye piyasası aracı kurumları, sigorta, reasürans ve emeklilik şirketleri, yetkili müesseseler, finansman ve faktoring şirketleri ve finansal kiralama şirketleri gösterilebilir.

Finansal olmayan kuruluşlara örnek olarak; kargo şirketleri, kıymetli maden, taş veya mücevher alım satımı yapanlar, ticaret amacıyla taşınmaz alım satımıyla uğraşanlar ile bu işlemlere aracılık edenler, iş makineleri dâhil her türlü deniz, hava ve kara nakil vasıtalarının alım satımı ile uğraşanlar, tarihi eser, antika ve sanat eseri alım satımı ile uğraşanlar veya bunların müzayedeciliğini yapanlar, noterler, spor kulüpleri, bir işverene bağlı olmaksızın çalışan serbest muhasebeci ve serbest muhasebeci mali müşavir ile yeminli mali müşavirler ile finansal piyasalarda denetim yapmakla yetkili bağımsız denetim kuruluşları gösterilebilir.

Serbest muhasebeci , serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavirlerden (meslek mensupları) bir işverene bağlı olmaksızın çalışanlar yükümlü tanımı içinde yer almaktadır. Diğer taraftan, 02.01.2010 tarih ve 27450 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmelik değişikliğine kadar bahsi geçen meslek mensupları, şirket, vakıf ve dernek kurulması, idaresi ve devredilmesi gibi işlerle sınırlı olmak üzere yükümlü iken söz konusu değişiklikten sonra herhangi bir sınırlamaya tabi olmaksızın yaptıkları tüm işlemler kapsamında yükümlü olarak tanımlanmışlardır.

4. Meslek Mensuplarının Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörün Finansmanı ile Mücadeledeki Yükümlülükleri

5549 sayılı Kanun ve ilgili mevzuata göre, meslek mensuplarının da aralarında bulunduğu yükümlülerce yerine getirilmesi zorunlu olan yükümlülükler aşağıda sıralanmıştır.

a- Müşterinin Tanınması/Kimlik tespiti,

b- Şüpheli işlem bildirimi,

c- MASAK'a şüpheli işlem bildiriminde bulunulduğunu (işleme taraf olanlar dahil) hiç kimseye açıklamama,

d- Bilgi ve belge verme,

e- Muhafaza ve ibraz.

Yukarıda sayılan yükümlülüklerin her biri, aklama ve terörün finansmanı suçu ile mücadelede çok önemli düzenlemeler olmakla birlikte, özellikle kimlik tespiti veya daha geniş tanımıyla müşterini tanı ve şüpheli işlem bildirimi yükümlülükleri bu mücadelenin olmazsa olmazlarmdandır. Bu nedenle makalemizde ağırlıklı olarak bu iki yükümlülük üzerinde durulacaktır.

Diğer taraftan 5549 sayılı Kanun ve ilgili mevzuatta, yukarıda sayılan yükümlülüklerin dışında uyum programı oluşturma, uyum görevlisi atanması ve devamlı bilgi verme yükümlülüklerine de yer verilmekle birlikte, söz konusu yükümlülüklerden ilk ikisi meslek mensuplarının dışındaki bazı yükümlüler açısından zorunluluk arz etmektedir. Son yükümlülük ise tüm yükümlüler açısından henüz başlamamıştır.

---

[6] 26.07.2008 tarih ve 26948 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 5786 Sayılı Kanun ile "serbest muhasebeci" unvanı kaldırılmıştır. Kanunun geçici 11 inci maddesi; madde yürürlüğe girmeden önce serbest muhasebeci unvanını almış olanlar ile serbest muhasebecilik stajına devam edenlerden başarılı olanların; altı ayı geçmemek üzere, TÜRMOB tarafından verilen mesleki uyum eğitimine katılarak bu eğitimi tamamladıkları tarihten itibaren beş yıl içinde yapılacak özel serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavlarına beş defa girebileceklerini, bu sınavlarda başarılı olanların, serbest muhasebeci mali müşavir unvanını almaya hak kazanacaklarını, söz konusu sınavlarda başarılı olamayanlar veya sınava katılmayanların ise sadece serbest muhasebeci unvanı ile çalışabileceklerini, "serbest muhasebeci mali müşavir" unvanını kullanamayacaklarını, görev ve sorumluluk yönünden ise 3568 sayılı Yasaya tabi olacaklarını hüküm altına almıştır.

4.1 Müşterinin Tanınması

5549 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde "Kimlik Tespiti" başlığı altında düzenlenen yükümlülük, Tedbirler Yönetmeliğinin Üçüncü Bölümünde "Müşterinin Tanınmasına İlişkin Esaslar" başlığı altında ele alınmış olup müşterinin tanınması, kimlik tespitini de içeren daha kapsamlı bir yükümlülüktür.

Müşterinin tanınması kuralı, yükümlülerin;

-Müşterileri ve

-Müşterilerinin faaliyetleri
ile ilgili olarak yeterli düzeyde bilgi sahibi olması ve bu bilgileri edinmek amacıyla kendi bünyesinde politika ve prosedürler geliştirmesidir.

Buna göre, müşterinin tanınmasına yönelik olarak yükümlüler tarafından alınabilecek tedbirler aşağıda sayılmıştır.

a- Müşterinin kimlik bilgilerini almak ve bu bilgileri geçerli ve güvenilir belgeler kullanarak doğrulamak (teyit etmek).

b- İş ilişkisinin amacı ve mahiyeti hakkında bilgi elde etmek.

c- Gerçek faydalamcmın kim olduğunu belirlemek ve kimliğinin doğrulanabilmesi için gerekli önlemleri almak.

d- Müşterileri tarafından gerçekleştirilen işlemlerin; müşterilerinin mesleği, iş geçmişi, mali durumu, ticari faaliyetleri, risk profili ve fon kaynaklarına dair bilgiler ile uyumlu olup olmadığını sürekli iş ilişkisi kapsamında devamlı olarak izlemek.

---

[7] Şüpheli İşlem Bildirim Rehberi, MASAK Yayın No:9, s.26

[8] 5326 sayılı Kabahatler Kanunu Hükümleri Çerçevesinde 5549 sayılı Kanunda Yer Alan Yükümlülükler, Engin AKIN-Faruk MUTLU, MASAK Yaym No:20, s.204

Görüldüğü gibi müşterinin tanınması; kimlik tespitinin dışında iş ilişkisinin kurulma amacı hakkında bilgi elde edinilmesi, gerçek faydalanıcının kim olduğunun belirlenmesi ve müşteriler tarafından gerçekleştirilen işlemlerin müşteriye ait mali ve mesleki bilgilerle uyumlu olup olmadığının devamlı olarak izlenilmesini de kapsamaktadır.[8]

Müşterinin tanınması, aklama ve terörün finansmanı riskini azaltmakta ve kontrol etmekte, ayrıca yasadışı faaliyetlerle bağlantılı işlemlerin tespitine olanak sağlamaktadır. Şöyle ki, müşterisini ve müşterisinin faaliyetlerini yeterince tanıyan bir yükümlü müşterisi tarafından yapılan işlemleri şüpheli işlem kapsamında daha rahat değerlendirebilecektir.

Nitekim, Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 23 üncü maddesinde de, meslek mensubunun, gerek duyması hâlinde, kendisine gelen müşterinin kim olduğunu önceki meslek mensubundan sorup öğrenerek, gerekli görüşmeleri yaptıktan sonra işi kabul edeceği düzenlenmiştir.

4.1.1 Kimlik Tespiti

Kimlik tespiti işlemi, iki açıdan önemlidir. İlk olarak, önleyicilik fonksiyonu bulunmaktadır. Çünkü, yükümlü nezdinde aklama kastı ile işlem yapmak isteyen kişinin, işlem sırasında ayrıntılı kimlik tespitinin yapılacağını bilmesi kişi açısından caydırıcı bir unsurdur. Özellikle, suç ile henüz bağı kopmamış, yani yasadışı kaynağından uzaklaştırılamamış paranın mali sisteme sokulması aşamasında, işleme muhatap kişiler tedirginlik yaşamakta ve kayıtlı sistemde çok fazla iz bırakmak istememektedirler. İkincisi, aklama suçuna ilişkin araştırma ve incelemelerde paranın dolayısıyla da suçluların izini sürebilmek için paranın geçtiği her noktada işlemi yapan kişinin ayrıntılı kimlik bilgilerinin tespit edilmesi ve bu bilgilerin belli bir süre muhafaza edilmesi gerekir ki, MASAK tarafından istenilen bilgi taleplerine gerekli ve doğru cevap verilebilsin.

4.1.1.1 Kimlik Tespitinin Tanımı

5549 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde kimlik tespiti şöyle tanımlanmıştır.

"Yükümlüler, kendileri nezdinde yapılan veya aracılık ettikleri işlemlerde işlem yapılmadan önce, işlem yapanlar ile nam veya hesaplarına işlem yapılanların kimliklerini tespit etmek zorundadır."

Tanımda özellikle iki hususun vurgulandığını görmekteyiz. Birincisi, kimlik tespit işlemi, talep edilen işlem yapılmadan önce tamamlanacak olup, kimlik tespitinin yapılamaması durumunda işlem gerçekleştirilmeyecek veya iş ilişkisi kurulmayacaktır. (Tedbirler Yönetmeliği Madde 22)

Vurgulanan ikinci husus ise, yükümlü nezdinde işlem yapan gerçek kişinin, işlemi başka bir gerçek kişi veya tüzel kişi veya tüzel kişiliği olmayan teşekkül adına veya hesabına yapması durumunda ise gerek işlemi yapan gerçek kişinin gerekse adına veya hesabına işlem yapılan gerçek kişi veya tüzel kişi veya tüzel kişiliği olmayan teşekkülün kimlik tespiti yapılacak ve aralarındaki temsil yetkisi aranacaktır. Örneğin bir anonim şirket adına şirketi temsile yetkili gerçek kişi tarafından bir sözleşme yapılmak istenilmesi halinde, gerek şirket tüzel kişiliğinin gerekse şirket adına işlem yapan temsile yetkili gerçek kişinin ayrı ayrı kimlik tespiti yapılacak ve temsile yetkili gerçek kişinin şirket adına işlem yapmaya yetkili olduğuna dair yetki belgesi aranacaktır.

4.1.1.2 Kimlik Tespitini Gerektiren İşlemler

5549 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasında, kimlik tespitine esas belge nevilerini belirlemeye Maliye Bakanlığının yetkili olduğu, kimlik tespitini gerektiren işlem türleri, bunların

---

[9] Şüpheli İşlem Bildirim Rehberi, MASAK Yayın No:9, s.27

parasal sınırları ve konuyla ilgili diğer usul ve esasların Yönetmelikle belirleneceği düzenlenmiştir.

Söz konusu yetkiye istinaden düzenlenen ve 09.01.2008 tarih ve 26751 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 01.04.2008 tarihinde yürürlüğe giren Tedbirler Yönetmeliğinin 5 inci maddesinde düzenlenen kimlik tespitini gerektiren işlemleri;

-Tutar gözetmeksizin kimlik tespitini gerektiren işlemler,

-Belli bir tutarı aşması halinde kimlik tespitini gerektiren işlemler, olmak üzere iki grupta toplayabiliriz.

Tutar gözetmeksizin kimlik tespitini gerektiren işlemler:

a)Sürekli iş ilişkisi tesisi,

b)Şüpheli işlem bildirimini gerektiren işlemler,

c)Daha önce elde edilen müşteri kimlik bilgilerinin yeterliliği ve doğruluğu konusunda şüphe olması,

Belli bir tutarı aşması halinde kimlik tespitini gerektiren işlemler ise:

a) İşlem tutarı ya da birbiriyle bağlantılı birden fazla işlemin toplam tutarı yirmibin TL. veya üzerinde olması,
şeklinde sınıflandırılmıştır.

Sürekli iş ilişkisi Tedbirler Yönetmeliğinin 3/1-i maddesinde şu şekilde tanımlanmıştır.

"Yükümlü ile müşteri arasında hesap açılması, kredi veya kredi kartı verilmesi, kiralık kasa, finansman, faktoring, finansal kiralama, hayat sigortası veya bireysel emeklilik **gibi hizmetler** *nedeniyle kurulan,* ***niteliği itibariyle devamlılık unsuru taşıyan*** *iş ilişkisi"dir.*

Her ne kadar tanımda örnek olarak verilen işlemler daha çok finansal kuruluşlar için söz konusu olsa da aslında bu tanım tüm yükümlüler için geçerlidir. Çünkü, tanımda, "*...gibi hizmetler nedeniyle....*" ifadesi kullanılmak suretiyle düzenlemenin sadece maddede sayılan işlemlerle sınırlı olmadığı belirtilmektedir. Sayılan işlemler nitelikleri itibariyle yükümlü ile müşteri arasında iş ilişkisinin devamlılık gösterdiği işlemlerdir. Dolayısıyla yapılan bir işlem, daha sonra bununla bağlantılı olarak bir veya birden fazla işlem yapılmasına imkan veriyorsa, bu işlemin devamlılık unsuru taşıdığının kabul edilmesi ve sürekli iş ilişkisi kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

Meslek mensupları açısından konuyu değerlendirecek olursak, bahse konu kişilerin çalışma konuları 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu ile Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte düzenlenmiş olup bunlar aşağıda belirtilmiştir.

-Gerçek ve tüzel kişilere ait teşebbüs ve işletmelerin; genel kabul görmüş muhasebe prensipleri ve ilgili mevzuat hükümleri gereğince defterlerini tutmak, mali tablolar ve beyannameleri ile diğer belgelerini düzenlemek ve benzeri işleri yapmak.

-Gerçek ve tüzel kişilere ait teşebbüs ve işletmelerin, muhasebe sistemlerini kurmak, geliştirmek, işletmecilik, muhasebe, finans, mali mevzuat ve bunların uygulamaları ile ilgili işlerini düzenlemek veya bu konularda müşavirliklerini yapmak.

-Yukarıda bahsi geçen konularda, belgelerine dayanılarak, inceleme, tahlil, denetim yapmak, mali tablo ve beyannamelerle ilgili konularda yazılı görüş vermek, rapor ve benzerlerini düzenlemek, tahkim, bilirkişilik, değerleme, derecelendirme ve benzeri işleri yapmak.

-Mali tabloların ve beyannamelerin mevzuat hükümleri, muhasebe prensipleri ile muhasebe standartlarına uygunluğunu ve hesapların denetim standartlarına uygunluğunu ve hesapların denetim standartlarına göre incelendiğini tasdik etmek.

-İlgili mevzuatın öngördüğü işler ile resmi mercilerce belirlenecek işleri yapmak.

Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 24 üncü maddesine göre, defter tutmak, süreklilik arz eden müşavirlik hizmetinde bulunmak, inceleme, tahlil ve denetim yapmak ve bunlarla ilgili, rapor ve benzerlerini düzenlemek ile yeminli mali müşavirlerin tasdik işlemleri konularında müşteri ile sözleşme yapılması zorunludur. Sözleşme kapsamında yerine getirilen işler nitelikleri itibariyle yükümlü ile müşteri arasındaki iş ilişkisinin devamlılık gösterdiği işlemlerdir. Dolayısıyla bu işlerin sürekli iş ilişkisi kapsamında ele alınmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.
Tutar gözetmeksizin kimlik tespitini gerektiren diğer bir durum, şüpheli işlem bildirimini gerektiren işlemlerdir. Şüpheli işlemlere ilişkin açıklamalara ilerleyen bölümlerde ayrıntılı olarak yer verileceğinden burada değinilmeyecek olup, yalnızca şüpheli işlem bildirimini gerektiren bir durumda tutar gözetmeksizin kimlik tespitinin yapılması gerektiğinin bilinmesi yeterlidir.

Tutar gözetmeksizin kimlik tespitini gerektiren son durum, daha önce yapılan kimlik tespiti işlemi kapsamında alınan kimlik bilgilerinin yeterliliği ve doğruluğu konusunda daha sonradan şüphe duyulmasıdır. Burada daha önce bir kimlik tespiti yapılmış ancak daha sonra, yapılan kimlik tespiti kapsamında alınan bilgilerin yeterliliği ve doğruluğu konusunda şüphe duyulmuş ve yeniden kimlik tespiti yapılması ihtiyacı doğmuştur. Bu durumda da yeniden kimlik tespiti yapılması için işlem tutarına bakılmamaktadır.

Kimlik tespitini gerektiren bir diğer işlem türü, belli bir tutarı aşan işlemler olup, işlem tutarı ya da birbiriyle bağlantılı birden fazla işlemin toplam tutarı yirmi bin TL veya üzerinde olduğunda kimlik tespiti yapılması gerekmektedir.
Bu işlemler, kurulan bir sürekli iş ilişkisi kapsamında daha sonradan yapılan ve kimlik tespitini gerektiren işlemler (ki mevzuatta "müteakip işlemler" olarak tanımlanmıştır.) olabileceği gibi bir defaya mahsus

olarak yapılan işlemler de olabilir. Yukarıda belirtilen çalışma konuları arasında yer alan bilirkişilik ve tahkim gibi konular sürekli iş ilişkisi dışında bir defaya mahsus olarak yapılmakta ise bu kapsamda değerlendirilebilecektir.

Birbiriyle bağlantılı işlem ibaresinden genel olarak aynı müşteri bazında gerçekleştirilen, aynı mahiyette olan parça parça işlemlerin bütününün anlaşılması gerekir. Diğer bir deyişle, bir defada yapılabilecekken parçalara bölünmüş olarak gerçekleştirilen ve bu haliyle kimlik tespitine ilişkin tutarın altında kalan işlemlerdir.

4.1.1.3 Kimlik Tespiti Kapsamında Yapılacak İşlemler

Kimlik tespiti işlemi teorik olarak 3 aşamalı bir işlemdir.

1-Kimliğe ilişkin bilgileri almak.
Tedbirler Yönetmeliğinin 6 ila 14 üncü maddelerinde, müşteri ile ilgili olarak kimlik tespiti kapsamında alınacak bilgiler müşterinin; geçek kişi, ticaret siciline kayıtlı tüzel kişi, dernek, vakıf, sendika, konfederasyon, yurt dışında yerleşik tüzel kişi ve tüzel kişiliği olmayan teşekkül olmasına göre ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Biz bu makalemizde konuyu, meslek mensupları açısından daha önemli olması nedeniyle, gerçek kişi ve ticaret siciline kayıtlı tüzel kişi müşteriler kapsamında ele alacağız.
Buna göre, müşterinin gerçek kişi olması halinde alınması gerekli bilgiler, gerçek kişinin; adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, uyruğu, kimlik belgesinin türü ve numarası, adresi, imza örneği, varsa telefon numarası, faks numarası, elektronik posta adresi, iş ve mesleğine ilişkin bilgiler ile Türk vatandaşları için bu bilgilere ilave olarak anne, baba adı ve T.C. kimlik numarasıdır.
Müşterinin ticaret siciline kayıtlı tüzel kişi olması halinde alınması gerekli bilgiler, tüzel kişinin; unvanı, ticaret sicil numarası, vergi kimlik numarası, faaliyet konusu, açık adresi, telefon numarası, varsa faks numarası ve elektronik posta adresi ile tüzel kişiliği temsile yetkili kişinin; adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, uyruğu, kimlik belgesinin türü ve numarasına ilişkin bilgiler ve imza örneği ile Türk vatandaşları için bu bilgilere ilave olarak anne, baba adı ve T.C. kimlik numarasıdır.

2- Kimliğe ilişkin olarak alınan bilgilerden Tedbirler Yönetmeliğinde belirtilenlerin doğruluğunu teyit etmek.

Tedbirler Yönetmeliğinde, kimlik tespiti kapsammda alınan bilgilerden yine aynı Yönetmelikte belirtilenlerin doğruluğunun teyit edilmesi gerektiği düzenlenmiştir. Bir önceki bölümle uyumluluk göstermesi açısından konu, gerçek kişi ve ticaret siciline kayıtlı tüzel kişi müşteriler kapsammda ele alınacaktır.

Buna göre, gerçek kişi müşteri ile ilgili olarak alman; ilgilinin adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, Türk vatandaşları için anne ve baba adı, uyruğu ve kimlik belgesinin türü ve numarasına ilişkin bilgilerin doğruluğu;

-Türk uyruklular için T.C. nüfus cüzdanı, T.C. sürücü belgesi veya pasaport,

-Türk uyruklu olmayanlar için pasaport, ikamet belgesi veya Bakanlıkça uygun görülen kimlik belgesi, üzerinden teyit edilir. Burada özellikle Türk uyruklular için belirlenen bu üç belgenin dışında kalan bir belge üzerinden teyit yapılmasının mümkün olmadığının altını çizmek gereklidir. Aksi durumda kimlik tespiti yapılmamış sayılacak ve cezai müeyyide uygulanacaktır.

Gerçek kişi müşterilerle sürekli iş ilişkisi tesisinde, müşteriden alman adresin de teyidi zorunludur. Adres teyidine ilişkin olarak kullanılabilecek belgelere örnek olarak;

-Yerleşim yeri belgesi,

- İlgili adına düzenlenmiş elektrik, su, doğalgaz, telefon (sabit veya mobil) gibi abonelik gerektiren bir hizmete ilişkin olan ve işlem tarihinden önceki üç ay içinde düzenlenmiş fatura,

- Herhangi bir kamu kurumu tarafından verilen belge,

- Başkanlıkça uygun görülen diğer belge ve yöntemler,

gösterilebilir. Söz konusu belge ve yöntemler 5 ve 7 No.lu Mali Suçları Araştırma Kurulu Tebliğlerinde açıklanmıştır. Ayrıca, MASAK Başkanlığının **www.masak.gov.tr** adresinde yer alan "Sıkça Sorulan Sorular" bölümünde de bu konuya ilişkin yöntemlere yer verilmiştir.

Müşterinin ticaret siciline kayıtlı tüzel kişi olması halinde alınan tüzel kişiliğin; unvanı, ticaret sicil numarası, faaliyet konusu ve adresinin teyidi ticaret siciline tescile dair belgeler; vergi kimlik numarasının teyidi ise Gelir İdaresi Başkanlığının ilgili birimi tarafından düzenlenen belgeler üzerinden yapılır.

Tüzel kişiyi temsile yetkili kişilerin kimlik bilgilerinin doğruluğu ise, yukarıda da bahsedildiği üzere, Türk uyruklular için T.C. nüfus cüzdanı, T.C. sürücü belgesi veya pasaport; Türk uyruklu olmayanlar için pasaport, ikamet belgesi veya Bakanlıkça uygun görülen kimlik belgesi üzerinden teyit edilir. Temsil yetkileri ise tescile dair belgeler üzerinden teyit edilir.

3- Yetkililerce istenildiğinde sunulmak üzere teyide esas **kimlik belgelerinin asıllarının veya noterce onaylanmış suretlerinin ibrazı sonrası** okunabilir fotokopisi veya elektronik görüntüsünü almak yahut kimliğe ilişkin bilgileri kaydetmek.

Yükümlü kimlik tespiti sırasında, teyide esas kimlik belgelerinin aslını veya noterce onaylanmış suretini görerek işlem yapmak zorundadır.

MASAK tarafından gerçekleştirilecek kimlik tespitine ilişkin yükümlülük denetimlerinde, yükümlüler tarafından muhafaza ve denetim elemanlarına ibraz edilecek belgeler yukarıda kişiler itibariyle ayrı ayrı belirlenen kimlik belgelerinin okunabilir fotokopisi veya elektronik görüntüsü veya kimliğe ilişkin olarak kaydedilen bilgiler ile adres teyidinde kullanılan belgenin okunabilir fotokopisi veya elektronik görüntüsü veya belgeye ait kaydedilen ayırt edici bilgilerdir.

4.1.2 Gerçek Faydalanıcının Tanınması ve Tüzel Kişilere Özel Dikkat Gösterilmesi

Aklama sürecinde suçlular bazen işlemleri başka kişiler üzerinden gerçekleştirerek kendilerini geri planda tutabilirler. Bu özellikle kötü üne sahip olan kişiler tarafından tercih edilen bir yöntemdir. Böylece suçla ilgisi olmayan kişiler kullanılarak şüphe çekilmemeye çalışılmaktadır.

Böyle durumlarda yükümlülerin, bir başkası hesabına hareket edilip edilmediğini ve işlemin gerçek faydalanıcısmın kimliğini tespit etmek için gerekli tedbirleri almaları gerekmektedir.

Bu tedbirlerden birincisi, kendi adına ve fakat başkası hesabına hareket eden kimselere sorumluluklarını hatırlatmak amacıyla yükümlüler, gerekli duyuruları hizmet verdikleri tüm işyerlerine müşterilerin rahatça görebileceği şekilde asarlar. Bu duyuruda özetle, 5549 sayılı Kanunun 15 inci maddesine göre, yapılacak kimlik tespitini gerektiren işlemlerde, kendi adına ve fakat başkası hesabına hareket eden kimselerin, bu işlemleri yapmadan önce kimin hesabına hareket ettiğini yükümlülere yazılı olarak bildirmesi gerektiği, aksi takdirde altı aydan bir yıla kadar hapis veya beşbin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılacakları hatırlatılmaktadır.

İşlemi talep eden kimse, bir başkası hesabına hareket ettiğini beyan ettiğinde, işlemi talep edenin kimliği ve yetki durumu ile hesabına hareket edilenin kimliği usulüne uygun olarak tespit edilir.

Kişinin başkası hesabına hareket etmediğini beyan etmesine rağmen kendi adına ve fakat başkası hesabına hareket ettiğinden şüphelenilmesi halinde yükümlü gerçek faydalanıcıyı ortaya çıkarmak için makul araştırmayı yapmak zorundadır.

Yükümlüler ticaret siciline kayıtlı tüzel kişilerle sürekli iş ilişkisi tesisinde, tüzel kişiliğin yüzde yirmibeşi aşan hisseye sahip gerçek

ve tüzel kişi ortaklarının kimliklerini de usulüne uygun olarak tespit etmelidirler.

Ayrıca yükümlüler sürekli iş ilişkisi kapsamında müşterisi olan bir tüzel kişiliği gerçekte yöneten, kontrolünde veya sahipliğinde bulunduranlar hakkında doğru bilgilere ulaşmak için gerekli tedbirleri almak zorundadırlar. (Tedbirler Yönetmeliği Madde 17)

4.1.3 Müşteri Durumunun ve İşlemlerin İzlenmesi

Yükümlüler, müşterileri tarafından gerçekleştirilen işlemlerin; müşterilerinin mesleği, ticari faaliyetleri, iş geçmişi, mali durumu, risk profili ve fon kaynaklarına dair bilgiler ile uyumlu olup olmadığını sürekli iş ilişkisi kapsamında devamlı olarak izlemek ve müşterileri hakkında bilgi, belge ve kayıtları güncel tutmak zorundadırlar.

Ayrıca, bu müşterilerin kimlik tespitine ilişkin alınan telefon ve faks numarası ile elektronik posta adresine ilişkin bilgilerinin doğruluğu, risk temelli yaklaşım çerçevesinde gerektiğinde bu araçları kullanarak ilgiliyle irtibat kurulmak suretiyle teyit edilir. (Tedbirler Yönetmeliği Madde 19)

4.1.4 İşlemin Reddi ve İş İlişkisinin Sona Erdirilmesi

Yükümlüler, kimlik tespiti yapamadıkları veya iş ilişkisinin amacı hakkında yeterli bilgi edinemedikleri durumlarda; iş ilişkisi tesisi etmez ve kendilerinden talep edilen işlemi gerçekleştiremezler.

Daha önce elde edilen müşteri kimlik bilgilerinin yeterliliği ve doğruluğu konusunda şüphe duyulması nedeniyle yapılması gereken kimlik tespit ve teyidinin yapılamadığı durumda iş ilişkisi sona erdirilir.

Yükümlüler yukarıda belirtilen hallerin şüpheli işlem olup olmadığını da ayrıca değerlendirir. (Tedbirler Yönetmeliği Madde 22)

4.1.5 Basitleştirilmiş İşlemler

Tedbirler Yönetmeliğinin 26 ncı maddesinde müşterinin tanınmasma yönelik tedbirler bakımmdan yükümlülerin daha basit tedbirler almalarına Maliye Bakanlığmca izin verilebileceği ve bu madde kapsammda uygulanabilecek tedbirler ile işlem türlerini belirleme konusunda da yine Maliye Bakanlığı'nm yetkili olduğu belirtilmiş olup konu ile ilgili olarak 5, 9 ve 10 Sıra No.lu Tebliğler yayımlanmıştır.

Bu Tebliğler ile işlem türleri bakımından aklama ve terörün finansmanı riskinin düşük olarak değerlendirilebileceği durumlarda, müşterinin tanınması ilkesiyle ilgili uyulması gereken hususların basitleştirilerek uygulanmasına imkân tanınmaktadır. Ancak söz konusu Tebliğlerde açıklanan işlemlerin çoğunluğu finansal kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen işlemler olup, meslek mensupları tarafından da yararlanılabilecek tek işlem, müşterinin hisseleri Borsaya kote edilmiş şirket olduğu işlemlerdir.

Buna göre müşterinin, hisseleri İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'na (son düzenlemeler çerçevesinde Borsa İstanbul) kote edilmiş şirket olduğu işlemlerde, şirkete ilişkin olarak Tedbirler Yönetmeliğinin 7 nci maddesinin birinci fıkrasındaki bilgiler alınarak kaydedilir. Bu bilgilerin, Yönetmeliğin anılan maddesi uyarınca teyit zorunluluğu yoktur. Söz konusu bilgiler arasında tüzel kişiliği temsile yetkili kişinin kimlik bilgileri de bulunmaktadır

Bu kapsamdaki müşterilerle ilgili olarak Tedbirler Yönetmeliğinin 17 nci maddesinde geçen gerçek faydalanıcmm tanınması ve tüzel kişilere özel dikkat gösterilmesi ile 19 uncu maddesinde geçen müşterinin durumunun ve işlemlerin izlenmesi yükümlülüklerinin uygulanması zorunluluğu bulunmamaktadır.

---

[10] 5 Sıra no.lu Tebliğ 09.04.2008 tarih ve 26842 sayılı Resmi Gazete'de, 9 Sıra no.lu Tebliğ 02.01.2010 tarih ve 27450 sayılı Resmi Gazete'de, 10 Sıra no.lu Tebliğ 19.11.2013 tarih ve 28826 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Ancak tüzel kişiyi temsile yetkili kimselerin kimliği ve yetki durumu, Tedbirler Yönetmeliğinin ilgili maddelerinde düzenlenen esaslara uygun olarak tespit edilir.

4.2 Şüpheli İşlem Bildirim Yükümlülüğü

Aklama ve terörün finansmanı suçu ile mücadelede olmazsa olmaz olan iki yükümlülükten biri de şüpheli işlem bildirimi yükümlülüğüdür.

4.2.1 Şüpheli İşlemin Tanımı

5549 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında şüpheli işlem bildirimine ilişkin yükümlülük şöyle tanımlanmıştır.

"Yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işlemlere konu malvarlığının yasa dışı yollardan elde edildiğine veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığına dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun bulunması halinde bu işlemlerin yükümlüler tarafından Başkanlığa bildirilmesi zorunludur."

Tanım incelendiğinde, yükümlü nezdinde yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işleme konu malvarlığı için iki ayrı değerlendirme yapılmıştır.

- Yasa dışı yollardan elde edildiğine dair bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir husus (aklama suçu).

- Yasa dışı amaçlarla kullanıldığına dair bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir husus (terörün finansmanı suçu).

Tedbirler Yönetmeliğinde ise şüpheli işlemin tanımı şöyle yapılmıştır.

"Şüpheli işlem, yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işleme konu malvarlığının; yasa dışı yollardan elde edildiğine veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığına, ***bu***

kapsamda terörist eylemler için ya da terör örgütleri, teröristler veya terörü finanse edenler tarafından kullanıldığına veya bunlarla ilgili ya da bağlantılı olduğuna *dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun bulunması halidir."*

Tedbirler Yönetmeliğinde, malvarlığının yasa dışı amaçlarla kullanılma amacı kapsamında terörün finansmanına özellikle vurgu yapılmıştır. yayımlanmıştır.

Bir işlemin şüpheli olup olmadığı, tamamen yukarıdaki tanım kapsamında yapılacak değerlendirme ile tespit edilmektedir. Ancak, yükümlülerin suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanında araç olarak kullanılmaları riskine karşı ortak bir tutum, anlayış ve işbirliği içinde olmalarının sağlanması ve şüpheli işlemlerin tespitinde yükümlülere yardımcı olunması amacıyla 6 Sıra No.lu Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği ekinde şüpheli işlem tipleri belirlenmiştir. Söz konusu tipler; genel mahiyetteki şüpheli işlem tipleri, sektörel mahiyetteki şüpheli işlem tipleri ve terörün finansmanı ile bağlantılı şüpheli işlem tipleri başlıkları altında toplanmıştır. Mevcut durumda meslek mensuplarına yönelik sektörel mahiyette belirlenmiş şüpheli işlem tipi bulunmamaktadır.

İşlemlerin şüpheli işlem tiplerine uygunluğu değerlendirilirken Tedbirler Yönetmeliğinde yer alan müşterinin tanınmasına ilişkin esaslar göz önünde bulundurulmalı ve değerlendirme müşteri ve işlem bazında yapılmalıdır. Bir başka deyişle, işlemin şüpheli olup olmadığı değerlendirilirken; müşterinin profili ve faaliyet hacmi, işlemin niteliği ile müşterinin bilinen faaliyetleri kapsamında veya faaliyeti ile orantılı olup olmadığı veya kimlere menfaat sağladığı, sektörün özellikleri ve daha önceki tecrübeler gibi hususların da dikkate alınması gerekmektedir. Yapılmak istenen işlemin uluslararası niteliğinin bulunması durumunda, bu işlemin müşterinin işinin bir parçası olup olmadığına da bakılmalıdır. Dolayısıyla, yükümlüler müşterini tanı ilkesini ne kadar iyi uygularlarsa şüpheli işlemin tespitinde de o derece başarılı olurlar.

Şüpheli işlem kavramında geçen işlem ifadesi tek bir işlem ile smırlı olmayıp, şüphe veya şüpheyi gerektiren makul bir sebebin olup olmadığı, gerektiğinde birden çok işlem bir arada ele alınmak suretiyle de değerlendirilir.

Yükümlülerin işleme konu fonun hangi suçtan elde edildiğini veya bu fonun kaynaklandığı suçun aklama suçunun öncül suçu olup olmadığını bilmeleri beklenemez. Bu nedenle yükümlülerin yapmaları gereken; yetkili makamlarca yayımlanan şüpheli işlem örneklerini referans alarak yapılan veya yapılmak istenen işlemin mahiyeti, mutad bir işlem olup olmadığı, işlemi gerçekleştiren müşterinin gelir ve servet durumu ile yapılan işlem arasında tutarlılık bulunup bulunmadığı vb. özellikleri birlikte değerlendirerek işlemin şüpheli olup olmadığı kanaatine varmalarıdır.

4.2.2 Meslek Mensuplarının Faaliyetleri Kapsamında Şüpheli İşlemler

Önceki bölümde mevzuattaki düzenlemeler kapsamında ele aldığımız şüpheli işlem konusunu meslek mensupları açısından biraz daha somutlaştırmaya çalışalım. Suç gelirlerini aklamak isteyen kişiler;

-Paravan firmalar kurarak ve sahte belgeler düzenleyerek suçtan elde ettikleri gelirleri bu firmaların geliri gibi göstererek veya sahip oldukları firmalardan kazandıkları yasal gelirlere yasadışı yollardan elde edilen gelirleri karıştırarak,

- Hayali ihracat yoluyla yurt dışındaki suç gelirlerini ihracat geliri gibi göstermek suretiyle yurt içine transfer ederek,

- Gerçek alış veya satış tutarlarının üstünde alış veya satış faturası düzenleyerek, böylece aradaki farka isabet eden tutarları kullanarak, aklama suçunu işleyebilirler.

---

[11] 27.09.2008 tarih ve 27010 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Yine suç gelirlerinin aklanması amacıyla nakit para akışının yoğun olduğu işyerleri kurulabilir. Bu işyerleri gerçekten çalışan yerler olabileceği gibi fiktif yani bürosu olan ama iş yapmayan bir şirket de olabilir. Bu tür işyerlerinin seçilmesinin nedeni bunların muhasebe denetimlerinin oldukça zor olmasıdır. Böylece yasa kaynaklardan gelen fonlar bu işyerlerinde elde edilen gelirlerle karıştırılabilir. ABD'de bu yöntem kullanılarak uyuşturucu kaçakçısına ait bir pizza dükkanları ağı vasıtasıyla uyuşturucudan elde edilen gelirlerin aklandığı belirlenmiştir.

Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. Yine yukarıda sayılan yöntemlerle elde edilen gelirler terörün finansmanı amacıyla da kullanılabilir.

Daha önce de belirtildiği üzere, meslek mensuplarının faaliyetleri, gerçek ve tüzel kişilere ait teşebbüs ve işletmelerin; defterlerini tutmak, mali tablolar ve beyannameleri ile diğer belgelerini düzenlemek, işletmecilik, muhasebe, finans, mali mevzuat ve bunların uygulamaları ile ilgili işlerini düzenlemek veya bu konularda müşavirliklerini yapmak, inceleme, denetim yapmak şeklinde özetlenebilir. Buna göre, bir meslek mensubu hizmet verdiği teşebbüs veya işletmenin ticari ve mali birçok bilgisine vakıftır. Bu nedenle, teknik açıdan muhasebecilik normal olmayan bir işlemin ardında gizlenen hileli işlemi ortaya çıkarabilecek nitelikteki meslekler arasında yer almaktadır.

Bu durumda, meslek mensuplarının müşterilerine verdikleri hizmetler kapsamında yukarıda bahsedilen türden bir işlemle karşılaşmaları durumunda konuyu şüpheli işlem kapsamında değerlendirmeleri gerekmektedir.

Buradaki yükümlülük, Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 57 nci maddesinde düzenlenen "Kanunsuz İşlemleri Bildirme Yükümlülüğü"ne benzemekle birlikte kesin olarak ayrılan tarafları bulunmaktadır. Söz konusu maddede mesleki faaliyetlere ilişkin mevzuata aykırı fiillerden bahsedilmekte ve tespit

edilen hata ve hilelerin düzeltilmesinin müşteriye teklif edilmesi istenilmektedir. Oysa, 5549 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat kapsamında şüpheli bir işlemle karşılaşılması durumunda, şüphenin oluştuğu tarihten itibaren en geç 10 iş günü içinde MASAK'a bildirilmesi ve bildirime ilişkin olarak karşı taraf dahil hiç kimseye bilgi verilmemesi gerekmektedir. Aksi taktirde yükümlülüğe aykırı davranan kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılmaktadır.

4.2.3 Şüpheli İşlem Bildiriminde Usul ve Esaslar

Şüpheli işlem bildirimi için herhangi bir parasal sınır bulunmamaktadır. Uygulamada zaman zaman kimlik tespiti için belirlenen parasal tutarlar (20.000.- TL) ile şüpheli işlem bildirimi karıştırılabilmekte ve söz konusu tutarlar şüpheli işlem bildirimine esas tutarlar olarak algılanabilmektedir.

Şüpheli işlemler, işleme ilişkin şüphenin oluştuğu tarihten itibaren en geç on iş günü içinde, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ise derhal MASAK'a bildirilecektir. Dikkat edileceği üzere on günlük sürenin başlangıç tarihi şüpheli işlemin yapıldığı tarih değil şüphenin oluştuğu tarihtir. Çünkü bazen şüphe, işlemin yapıldığı tarihte doğmayabilir.

Yükümlüler, şüpheli bir işlemle karşılaştıklarında, işlem hakkında yetki ve imkânları ölçüsünde araştırma yaptıktan sonra, edinilen bilgi ve bulgular çerçevesinde, Şüpheli İşlem Bildirim Formu (ŞİBF) doldurmak suretiyle MASAK'a şüpheli işlem bildiriminde bulunacaklardır.

Şüpheli işlem bildirimini gerektiren durumlarda yükümlüler, gerekli kimlik tespit işlemlerini de yaparlar. Bildirime konu şüpheli işlemin teşebbüs aşamasında kaldığı ve gerçekleştirilmediği durumlarda da kimlik tespiti yükümlülüğü mümkün olduğu ölçüde yerine getirilir.

---

[12] Karapara Aklama, Kuntay ÇELİK, Selen Işıl KOÇAĞRA, Kadir GÜLER MASAK Yayın No:1, Ankara 2000, s.89

Düzenlenen ŞİBF, elden veya taahhütlü postayla "Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı, Maliye Bakanlığı, N Blok, Dikmen Cad., 06100 Dikmen/ ANKARA" adresine ya da MASAK'ın (0 312) 415 25 35 veya (0 312) 415 25 36 nolu faksına gönderilir. Faksla gönderilen ŞİBF'nin aslı, ayrıca elden ya da taahhütlü postayla da MASAK'a intikal ettirilir.

Şüpheli işlem bildiriminde bulunan yükümlülere MASAK tarafından, bildirimin kayda alındığına dair bilgi verilir.

4.2.4 Şüpheli İşlem Bildiriminde Bulunanların Korunması

5549 sayılı Kanunun yayımlanmasından önce genel olarak şüpheli işlem bildirim sayısının arzu edilen seviyede olmamasının nedenlerinden biri, yapılan şüpheli işlem bildirimleri ile ilgili olarak 5549 sayılı Kanunda yükümlüleri ve bildirimde bulunan görevlileri koruyan bir düzenlemenin bulunmaması nedeniyle yükümlülerin ve görevlilerin yaşadıkları tedirginlikti. Bahsi geçen olumsuzluğun giderilmesi amacıyla 5549 sayılı Kanunda iki ayrı düzenleme yapılmıştır.

Bunlardan birincisi bildirim yükümlülüğünü yerine getirenler açısından yapılmıştır. Buna göre, şüpheli işlem bildirimi yükümlülüğünü yerine getiren gerçek ve tüzel kişiler, yükümlülerin kanuni temsilcisi, yöneticisi ve çalışanları hiçbir şekilde hukukî ve cezaî bakımdan sorumlu tutulamaz. Hukuki sorumluluk, maddi ve manevi tazminat talebini; cezai sorumluluk ise, ceza davası açılmasını kapsamaktadır. Ancak, yukarıdaki hükümle yükümlüler her iki davadan da korunmaktadırlar.

İkincisi ise MASAK açısından yapılmıştır. Buna göre, özel kanunlarda hüküm bulunsa dahi şüpheli işlem bildiriminde bulunanlara dair, mahkeme dışında, üçüncü kişi, kurum ve kuruluşlara bilgi verilemez. Mahkemelere bilgi verilmesi durumunda ise, bu kişilerin kimliklerinin saklı tutulması ve güvenliklerinin sağlanması için mahkemece gerekli önlemler alınır.

---

[13] 2012 Yılı MASAK Faaliyet Raporu, s.22

Söz konusu düzenlemelerden sonra 2006 yılında 1.140 olan toplam şüpheli işlem bildirim sayısı 2012 yılında 15.318'e yükselmiştir. Ancak, şüpheli işlem bildirimi konusunda genel anlamda yakalanan bu trendin içinde meslek mensupları yer almamaktadır. Geçen süreçte bu yükümlü grubundan alınan şüpheli işlem bildirim sayısı yalnızca 1'dir.

4.3 Şüpheli İşlem Bildiriminde Bulunulduğunun Açıklanmaması Yükümlülüğü

Yükümlüler, MASAK'a şüpheli işlem bildiriminde bulunulduğuna veya bulunulacağına dair, yükümlülük denetimi ile görevlendirilen denetim elemanlarına ve yargılama sırasında mahkemelere verilen bilgiler dışında, işleme taraf olanlar dâhil olmak üzere hiç kimseye bilgi veremezler.(5549 sayılı Kanun Madde 4/2)

Bu yükümlülük şüpheli işlemi MASAK'a bildiren kişi, kurum ve kuruluşlar veya bu kimselerin işlemi fiilen yapan ve yöneten mensupları veya bunların kanuni temsilcileri ve vekillerinin yanı sıra şüpheli işlem bildiriminde bulunulduğuna herhangi bir şekilde vakıf olan diğer personeli de kapsar.

Yükümlüler yurt dışındaki merkezlerine veya şube, acente, temsilci ve ticari vekilleri ile benzeri bağlı birimlerine, müşterisi hakkında şüpheli işlem bildiriminde bulunduğuna dair hiçbir şekilde bilgi veremez.

4.4 Bilgi ve Belge Verme Yükümlülüğü

Kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kuruluşlar; MASAK Başkanlığı ve Başkanlık adına denetim yapan denetim elemanları tarafından istenilecek her türlü bilgi, belge ve bunlara ilişkin mikrofiş, mikrofilm, manyetik teyp, disket ve benzeri ortamlar da dâhil olmak üzere her türlü ortamdaki kayıtlarını, bu kayıtlara erişimi sağlamak veya okunabilir hale getirmek için gerekli

tüm bilgi ve şifreleri tam ve doğru olarak vermek ve gerekli kolaylığı sağlamak zorundadır. (5549 sayılı Kanun Madde 7)

Kendisinden talepte bulunulanlar, savunma hakkına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, özel kanunlarda yazılı hükümleri ileri sürerek bilgi ve belge vermekten kaçınamazlar.

Yükümlüler yerinde yapılacak denetimler kapsamında defter ve belgeleri denetime hazır bulundurmak; tüm bilgi işlem sistemini, denetimin amaçlarına uygun olarak denetim elemanlarına açmak ve verilerin güvenliğini sağlamak zorundadır.

4.5 Muhafaza ve İbraz Yükümlülüğü

Yükümlüler her türlü ortamdaki, yükümlülüklerine ve işlemlerine ilişkin;
-Belgeleri düzenleme tarihinden,

-Defter ve kayıtları ise son kayıt tarihinden,

-Kimlik tespitine ilişkin belge ve kayıtları son işlem tarihinden itibaren sekiz yıl süre ile muhafaza etmek ve istenmesi halinde yetkililere ibraz etmek zorundadır. (5549 sayılı Kanun Madde 8)

MASAK'a yapılan şüpheli işlem bildirimine yönelik belge ve kayıtlar ile bildirime ek yapılan belgeler muhafaza ve ibraz yükümlülüğü kapsamındadır.

5. Yükümlülük Denetimleri ve Yükümlülük İhlalinde İdari ve Adli Cezalar

5.1 Yükümlülük Denetimi

MASAK, yükümlülerin yükümlülüklere uyum durumunu, 5549 sayılı Kanunun 2/1-e maddesinde sayılan denetim elemanları olan

Vergi Müfettişleri, Gümrük ve Ticaret Müfettişleri, Bankalar Yeminli Murakıpları, Hazine Kontrolörleri, Sigorta Denetleme Uzman ve Aktüerleri, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ve Sermaye Piyasası Kurulu Uzmanları vasıtasıyla yaptıracağı yükümlülük denetimiyle denetlemektedir.

Tedbirler Yönetmeliğinin 35 inci maddesine göre yükümlülük denetimi; yükümlülerin yükümlülüklere uyum durumunu tespit amacıyla yapılan "yükümlülüklere uyum denetimi" ile yükümlülük ihlallerini tespit amacıyla yapılan "yükümlülük ihlal incelemesi"ni kapsamaktadır. Yükümlülüklere uyum denetimi, yükümlünün mevzuata uyum durumunu tespit etmek amacıyla yapılan genel bir denetimdir. Yükümlülük ihlal incelemesi ise olay bazlı olup, öncesinde yükümlünün yükümlülüklerden bir veya birkaçını ihlal ettiği hususunda bir bilgiye sahip olunmasını gerektirmekte ve bu hususun doğruluğunun araştırılmasını kapsamaktadır.

5.2 Yükümlülük İhlalinde İdari ve Adli Cezalar

5.2.1 Yükümlülük İhlalinde İdari Cezalar

5549 sayılı Kanunun 3 ve 4/1 inci maddelerinde düzenlenen kimlik tespiti ve şüpheli işlem bildirimi yükümlülüklerini ihlal eden yükümlüler, anılan Kanunun 13 üncü maddesine göre idari para cezası ile cezalandırılır. Söz konusu yükümlülüklere uyulmaması durumunda, yükümlülüğü yerine getirmeyen görevliye de idari para cezası uygulanır. Buradaki "görevli" ibaresi bir kişi olabileceği gibi birden fazla kişi de olabilir.

5326 sayılı Kabahatler Kanunun 14 üncü maddesi gereği, suça birden fazla kişinin iştirak etmesi halinde her bir kişi için fail olarak idari para cezası verilir. Yine, Kabahatler Kanununun 15 inci maddesi gereği, aynı kabahatin birden fazla işlenmesi halinde her bir kabahatle ilgili olarak ayrı ayrı idari para cezası verilir.

Yıllar itibariyle yükümlülerin yükümlülük ihlallerine uygulanan idari para cezası tutarları aşağıda tablo halinde verilmiştir.

TL

İhlal Edilen **Yükümlülük-Yıllar**	**2006** ve Öncesi	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
Kimlik Tespiti	5.000	5.390	5.778	6.471	6.613	7.122	7.852	8.464	8.796
Şüpheli işlem Bildirimi	5.000	5.390	5.778	6.471	6.613	7.122	7.852	8.464	8.796

Yıllar itibariyle yükümlü çalışanlarının yükümlülük ihlallerine uygulanan idari para cezası tutarları aşağıda tablo halinde verilmiştir.

TL

İhlal Edilen **Yükümlülük-Yıllar**	**2006** ve Öncesi	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
Kimlik Tespiti	2.000	2.156	2.311	2.588	2.644	2.847	3.139	3.383	3.515
Şüpheli işlem Bildirimi	2.000	2.156	2.311	2.588	2.644	2.847	3.139	3.383	3.515

5326 sayılı Kabahatler Kanununun 5560 sayılı Kanunla değişik 20 nci maddesinin ikinci fıkrasına göre, idari para cezalarında soruşturma zamanaşımı süresi, elli bin Türk Lirasından az idarî para cezasını gerektiren kabahatlerde üç yıldır.

5.2.2 Yükümlülük İhlalinde Adli Cezalar

5549 sayılı Kanunda düzenlenen yükümlülüklerden;

-MASAK'a şüpheli işlem bildiriminde bulunulduğunu, yükümlülük

denetimi ile görevlendirilen denetim elemanları ile yargılama sırasında mahkemeler dışında, işleme taraf olanlar dahil hiç kimseye açıklamama (Madde 4/2),

-Bilgi ve belge verme (Madde 7),

-Muhafaza ve ibraz (Madde 8),
yükümlülüklerini ihlal eden kimseler, anılan Kanunun 14 üncü maddesine göre, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

6. Sonuç

Suçluların veya doğrudan suça bulaşmamış kişilerin suçtan elde edilen gelirleri yasal bir görüntü kazandırarak sisteme sokma çabası literatüre yeni bir suç tanımı olan "aklama suçu"nu kazandırmıştır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 282 nci maddesine göre aklama suçu; alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini, yurt dışına çıkarmak veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla çeşitli işlemlere tabi tutmaktır.

Suçlular suç gelirlerini aklamak için çeşitli sektörlerde veya faaliyet alanlarında işlem yapma ihtiyacı duyarlar. Dolayısıyla, aklama sürecinde suç gelirine yasal bir görüntü kazandırılırken finansal ve finansal olmayan kuruluşlar ile bazı profesyonel meslek sahipleri bilmeden bu süreçte kullanılabilmektedirler. Bu nedenle, aklama ve terörün finansmanı ile mücadeleye ilişkin olarak mevzuat oluşturulurken söz konusu kuruluşlar ile profesyonel meslek sahipleri "yükümlü" olarak tanımlanmış ve bu yükümlülere bazı "yükümlülükler" getirilmiştir.

Tanımlanan yükümlülerden birisi de profesyonel meslek sahipleri arasında yer alan serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali

müşavir ve yeminli mali müşavirlerdir. Söz konusu meslek sahiplerine getirilen yükümlülüklerin başında müşterinin tanınması/kimlik tespiti ve şüpheli işlem bildirimi gelmektedir.

Meslek sahipleri müşterileri olan kişilerle iş ilişkisine girmeden önce bu kişilerin kimliklerini ayrıntılı olarak tespit etmek, kimlik tespiti kapsamında alınan bilgi ve belgeleri muhafaza etmek ve istenildiğinde yetkililere ibraz etmek veya vermek zorundadırlar. Yine, müşterilerinin faaliyetlerinin amacı ve mahiyeti hakkında bilgi almak, işlemlerin gerçek faydalanıcısmı tespit etmek, kendisi ile iş ilişkisine giren müşterilerinin gerçekte başkası hesabına hareket edip etmediklerinin tespiti için gerekli tedbirleri almak ve nihayetinde mesleklerini yerine getirirken şüpheli bir işlemle karşılaşmaları halinde durumu şüpheli işlem bildirim formu ile MASAK'a bildirmek zorundadırlar.

Suçtan gelir elde edilmesiyle ve bu gelirlerin aklanmasıyla mücadele toplumun ekonomik, mali, siyasi, sosyal ve ahlaki yapısını korumak bakımından önemlidir. Çünkü;

-Suç geliri üretimde bir artış olmadan sadece yerli paranın miktarını arttırmakta, bu artışa paralel olarak enflasyon artmaktadır.
- Aklama sürecinde kullanılan finansal kurumların aktif ve pasif yapılarında meydana gelen ani değişiklikler bu kurumların riskini çok arttırmakta, hatta bu kurumların iflasına sebep olmaktadır.
-Ülkede menkul ve gayrimenkul varlıklarının değerinde önemli ölçüde istikrarsızlıklar yaşanacak, serbest piyasa koşullarının oluşması engellenmiş olacaktır.
- Aklayıcı rasyonel bir yatırımcı gibi davranmamaktadır. Onun için bu işlemin getirisinden ziyade paranın güvenilir bir şekilde aklanması önemlidir. Bu nedenle suç geliri ile işlem yapılan piyasalardan meşru gelirle işlem yapan rasyonel yatırımcıların rekabet etme şansı hemen hemen hiç yoktur.
- Yasal fonlar, temel ekonomik göstergelere göre hareket ederken, aklama sürecinde suç geliri, özellikle aklama ile ilgili düzenlemelere sahip olmayan veya bu konuyla ilgili kontrollerin gevşek olduğu

ülkelere yönelmektedir. Diğer bir deyişle, aklayıcılar rasyonel yatırımcılar gibi, getiri oranına göre değil, düzenleme ve denetim farklılıklarına göre ülke seçimi yapmaktadırlar.
- Beklenmedik fon giriş ve çıkışları, bu paranın hem girdiği hem de çıktığı ülke piyasalarında dalgalanmalara ve istikrarsızlıklara neden olmaktadır.

İşte bu ve benzeri sebeplerle suç gelirleriyle ve suç gelirlerinin aklanmasıyla etkin bir şekilde mücadele edilmelidir. Mücadele edilirken de bu konu yalnızca MASAK'm görevi gibi algılanmamalı, suçun işlenmesi çok geniş bir yelpazede gerçekleştiğinden bu yelpazede yer alan tüm kişi ve kurumlar aynı ciddiyetle ve işbirliği içinde koordineli çalışmalıdırlar.

Yararlanılan Kaynaklar:

1- 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun

2- 5326 sayılı Kabahatler Kanunu

3- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu

4- 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun

5- 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu

6- Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik

7- Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik

8- Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği Sıra No : 5

9- Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği Sıra No : 6

10- Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği Sıra No : 7

11- Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği Sıra No : 9

12- ELİEYİOĞLU Faruk/GÖKÇE Saygın, Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu, MASAK Yayın No:18, Ekim 2010

13- MUTLU Faruk/AKIN Engin, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu Hükümleri Çerçevesinde 5549 sayılı Kanunda Yer Alan Yükümlülükler, MASAK Yayın No:20, Şubat 2011

14- ÇELİK Kuntay/ KOÇAĞRA Selen Işıl/ GÜLER Kadir, Karapara Aklama, MASAK Yayın No:1, Ankara 2000

15- MUTLU Faruk, Aklama Suçu ile Mücadelede Önleyici Tedbirler, Vergi Raporu Dergisi, Sayı:110, Kasım 2008

16- Şüpheli İşlem Bildirim Rehberi, MASAK Yayın No:9

17- 2012 Yılı MASAK Faaliyet Raporu